



ماریا النامویانو در حال سخنرانی در تظاهرات علیه حمله مسلحانه «مسیر درخشان» در ۱۴ فوریه ۱۹۹۲ (منبع)

# ما از کسی نمی‌ترسیم؛

**ماریا النامویانو** و مبارزه در دفاع از حقوق زنان در پرو



**توانا**  
TAVANA

آموزشکده آنلاین  
برای جامعه مدنی ایران

e-collaborative

for civic education

## مقدمه

زنان پرو چندین دهه برای عدالت و حفاظت از حقوق خود تحت شرایطی بسیار تبعیض‌آمیز مبارزه کرده‌اند. نقض حقوق بشر در پرو طی دهه‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ میلادی به بدترین حد خود رسید؛ زمانی که درگیری‌های مسلحانه مرگبار بین گروه چریکی «مسیر درخشان» و دولت، زندگی مردم عادی پرو را از هم پاشاند. زنان، به‌ویژه آن‌هایی که از جوامع بومی و حاشیه‌ای بودند، یا توسط نیروهای نظامی مورد تجاوز جنسی قرار گرفتند یا توسط چریک‌ها به قتل رسیدند. تعداد زیادی از زنان دور هم گرد آمدند تا سازمان‌دهی لازم برای اعتراضات را ایجاد کنند و «ماریا النا مویانو» یکی از آنان بود. او به عنوان رئیس «فدراسیون زنان ویا السالوادور»، در زمینه توانمندسازی زنان فعالیت می‌کرد؛ علیه خشونت سخن می‌گفت و الگویی از رهبری را ارائه کرد که الهام‌بخش مردم سراسر پرو شد. با وجود ترور او در سال ۱۹۹۲ توسط گروه «مسیر درخشان»، مویانو همچنان نماد شجاعت برای زنان پرویی باقی ماند؛ زنانی که به مبارزه برای رسیدن به حقوق خود ادامه می‌دهند. علی‌رغم چالش‌های مداوم، این زنان با تلاش برای افزایش مشارکت زنان در جامعه و محافظت از یکدیگر در برابر خشونت، در مسیر دستیابی به عدالت، به پیروزی‌های مهم قانونی دست یافته‌اند.

## سال‌های وحشت: جنگ‌های چریکی «مسیر درخشان»

در طول دهه‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ میلادی جنبش چریکی مائوئیستی «مسیر درخشان» (Sendero Luminoso) کارزار خونینی را علیه دولت پرو به راه انداخت که جنوب و مرکز پرو را ویران کرد، ۳۰ هزار کشته بر جای گذاشت و ۶۰۰ هزار خانواده را بی‌خانمان کرد. این گروه در سال ۱۹۷۰ توسط «آیمائل گوسمان»<sup>۲</sup> - استاد فلسفه - تالیس شد و یک دهه بعد شورش مسلحانه‌ای را طی نخستین انتخابات دموکراتیک، و پس از پایان دیکتاتوری نظامی در پرو، آغاز کرد. اعضای گروه «مسیر درخشان» که «سندریستاس» نامیده می‌شدند با ادعای این که «دولت ثروتمندان را نابود می‌کنند و دولتی برای فقرا

۱ - مسیر درخشان: تاریخچه جنگ هزاره در پرو، کنت ماکسول، Foreign Affairs (امور خارجه)، ۱ مارس ۱۹۹۹.

می‌سازند» به دنبال جلب حمایت دهقانان بومی پرو بودند.<sup>۱</sup> با این حال این افراد فقیر و بومی بودند که در دوران هرج و مرج بیش‌ترین آسیب را دیدند.



آیمنائل گوسمان، موسس جنبش مسیر درخشان (منبع)

با تجلیل از خشونت به عنوان یک امر مشروع و یک «قانون عمومی»، که برای «سرنگونی نظام قدیمی و ایجاد نظم جدید» ضروری است، گروه «مسیر درخشان» کل ساکنان روستاها را قتل عام کرد، سیاستمداران روستایی را ترور کرد، بازارها، تئاترها و رستوران‌ها را بمباران کرد، شهرها را در خاموشی فرو برد و دسترسی به آب و غذا را مختل کرد.<sup>۲</sup> پرویی‌ها سال‌ها در وحشت رها شدند و در این میان نه تنها توسط گروه چریکی «مسیر درخشان»، بلکه توسط دولت نیز مورد خشونت قرار گرفتند. آن‌ها در این باره می‌گویند: «ارتش به جای دفاع از ما، ما را نیز می‌کشت. ما را زندانی و سربه‌نیست می‌کردند، به ما

۱ - بازنگری: تکه‌ای ناهموار از تاریخ، راشل نولان، مجله هارپر.

۲ - آیمنائل گوسمان، رهبر گروه تروریستی مسیر درخشان پرو، در ۸۶ سالگی درگذشت، مت شودل، واشنگتن‌پست، ۱۱ سپتامبر ۲۰۲۱.

تجاوز می‌کردند.<sup>۱</sup> دولت اما منکر پذیرش هر گونه مسئولیت بود و گروه «مسیر درخشان» را مسئول چنین جنایاتی می‌دانست. «سیاستمداران اصرار داشتند که فقط شورشیان مرتکب نقض حقوق بشر شده‌اند و هر گونه مسئولیت دولتی را انکار می‌کردند.»<sup>۲</sup>

«مسیر درخشان»، مخارج عملیات وحشت خود را با وضع مالیات بر کشاورزان «کوکا» کار تامین کرد؛ «کوکا» گیاهی است که به کوکائین تبدیل می‌شود. در ازای آن، سندریستاس‌ها قیمت‌های منصفانه‌ای برای محصولات کشاورزان ارائه می‌کردند و از آن‌ها در برابر خشونت‌های ناشی از قاچاق مواد مخدر محافظت می‌کردند.<sup>۳</sup> از آن جایی که مسیر درخشان از این بودجه برای ایجاد آشوب در پرو استفاده می‌کرد، زمینه انتخاب «آلبرتو فوجیموری» (Alberto Fujimori) به سمت ریاست جمهوری در سال ۱۹۹۰ فراهم شد. پیروزی غافلگیرکننده او به عنوان یک فرد غیر وابسته، تا حد زیادی ناشی از نارضایتی از نخبگان سفیدپوست حاکم و تشکیلات سیاسی‌ای بود که نتوانسته بودند بحران فراگیر پرو را مهار کنند.

دو سال بعد فوجیموری کنگره، دادگاه‌ها و سیستم حقوقی پرو را منحل کرد و ادعا کرد که آن‌ها مانع تلاش‌های او برای درهم‌شکستن «مسیر درخشان» و مبارزه با قاچاق مواد مخدر شده‌اند. او قدرت کامل قانون‌گذاری و قضایی را در دست گرفت و حکومتی استبدادی را پایه نهاد که تا زمان سقوط او از قدرت به اتهام فساد در سال ۲۰۰۰ میلادی ادامه داشت.

در طول دهه ۱۹۹۰، نیروهای امنیتی عملیات سیستماتیک سرکوبی را اجرا کردند که نه تنها اعضای «مسیر درخشان»، بلکه هر کسی را که متمایل به آن‌ها بود - اعم از اتحادیه‌های کارگری، ناراضیان سیاسی و فعالان مدافع حقوق بشر - را نیز هدف قرار داد. یک پرویی می‌گوید: «ما آن ۱۰ سال [دوران ریاست جمهوری فوجیموری] را در وحشت

۱ - آبیمنال گوزمان، رهبر مسیر درخشان، یک سال پیش درگذشت. وحشتی که او در پرو به راه‌انداخت همچنان ادامه دارد، دن کالینز، گاردین، ۱۲ سپتامبر ۲۰۲۲.

۲ - La Coordinadora Nacional de Derechos Humanos del Perú، کولتا یانگرز و سوزان سی.

پیکاک، WOLA، اکتبر ۲۰۲۲.

۳ - مسیر درخشان، توپاک آمارو (پرو، چپ‌ها). شورای روابط خارجی، کاترین گریگوری، ۲۷ اوت ۲۰۰۹.

زندگی کردیم. اگر مخالف دولت بودید، تروریست بودید.<sup>۱</sup> نیروهای دولتی با معافیت از مجازات، مرتکب نقض حقوق بشر - ناپدیدسازی قهری، قتل، تجاوز و شکنجه - شدند.<sup>۲</sup> در سپتامبر ۱۹۹۲، پلیس پرو گوسمان را دستگیر کرد و او مابقی عمرش را به جرم رهبری «مسیر درخشان» در زندان گذراند.<sup>۳</sup> در غیاب او، جنبش خیلی زود از هم پاشید و تنها گروه‌هایی کوچک و ضعیف باقی ماندند.<sup>۴</sup>

در پایان درگیری، «کمیسئون حقیقت و مصالحه» پرو تخمین زد که درباره پرونده ۷۰ هزار کشته، «مسیر درخشان» مسئول ۵۴ درصد از تلفات و دولت مسئول ۳۷ درصد آن بوده است. این خونین‌ترین جنگ در پرو از زمان تسخیر آن توسط اسپانیا در قرن هفدهم بود و بومی‌های پرو بیش‌ترین هزینه را در آن متحمل شدند. یکی از بزرگ‌ترین شواهد چنین ادعایی، این بود که زبان اول ۷۵ درصد از ناپدیدشدگان و کشته‌ها اسپانیایی نبود.<sup>۵</sup> زنان به صورت وسیعی مورد خشونت جنسی قرار گرفتند. نیروهای امنیتی برای تنبیه زنانی که از دید آن‌ها مخالف دولت بودند - از جمله دانشجویان دانشگاه، معلمان، رهبران اتحادیه‌ها و مدیران اجتماعی - از تجاوز جنسی استفاده کردند و به‌ویژه این را بر زنان فقیر، کارگر، بومی، مختلط یا دورگه اعمال کردند.<sup>۶</sup> با این حال متجاوزان در ارتش نه تنها از مجازات در امان بودند، بلکه فعالانه حمایت می‌شدند و حتی ترفیع هم می‌گرفتند.<sup>۷</sup> یکی از مقامات وزارت دفاع نه تنها این موضوع را توجیه کرد بلکه حتی مدعی شد که بسیاری از زنانی که تجاوز جنسی را گزارش کرده‌اند، «برانداز» اند و در تلاش برای مخدوش کردن وجهه ارتش بوده‌اند. او در توجیه جنایت تجاوز علیه زنان گفت: «این پسران از خانواده‌های

۱ - اقدام خیانت: عفو فوجیموری دوباره زخم‌های قربانیان وحشت دولتی پرو را باز می‌کند، دن کالینز، گاردین، ۵ ژانویه ۲۰۱۸.

۲ - پروا شیلی: نقض جدی حقوق بشر در دوران ریاست جمهوری آلبرتو فوجیموری (۲۰۰۰-۱۹۹۰)، سازمان عفو بین الملل، دسامبر ۲۰۰۹.

۳ - کاترین گریگوری، همان.

۴ - مت شودل، همان.

۵ - راشل نولان، همان.

۶ - خشونت جنسی در زمان جنگ گواتمالا و پرو، میشل ال. لیبی، فصلنامه مطالعات بین‌المللی، دوره ۵۳، شماره ۲، ژوئن ۲۰۰۹، صص ۴۴۸-۴۵.

۷ - ترور ناگفته: خشونت علیه زنان در درگیری‌های مسلحانه پرو، دیده‌بان حقوق بشر، دسامبر ۱۹۹۲.

خود دور هستند و به دلیل ماهیت جنگ از تنش زیادی رنج می‌برند.<sup>۱</sup> اگرچه تجاوز جنسی توسط سندریستاس‌ها بسیار کم‌تر رایج بود ولی گروه «مسیر درخشان» نیز در مواردی برای ترساندن تشکل‌های زنان و تلاش برای تسلیم آنان در برابر خواسته‌های خود، و در مواردی نیز به عنوان تنبیه به علت فعالیت در زمینه حقوق زنان، فعالان زن را تهدید می‌کرد و به قتل می‌رساند. سندریستاس‌ها، مقوله حقوق بشر را به طور کلی تحت عناوینی چون «حقوق بورژوازی، ارتجاعی و ضدانقلابی، سلاح اصلاح‌طلب‌ها و امپریالیست‌ها و امپریالیست‌های آمریکایی» رد می‌کردند و فعالان مدافع حقوق زنان را «بزار سرکوب و عقب‌ماندگی زنان» می‌نامیدند که به باور آنان تلاش می‌کردند زنان را از جنگ مردمی دور سازند.<sup>۲</sup>

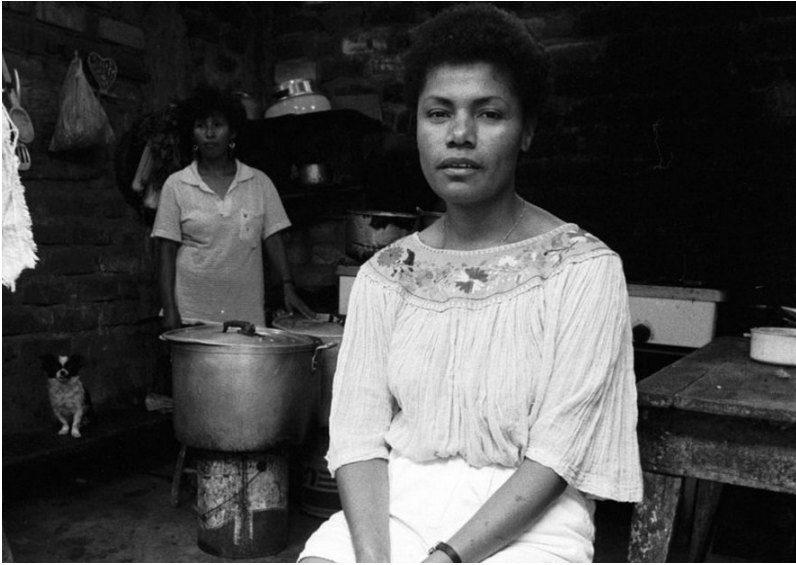
### ماریا النامویانو و مبارزه او برای دفاع از حقوق زنان

ماریا النامویانو، معروف به «مادر کوراجه» (به معنی مادر شجاعت) سازمان‌دهنده انجمنی آفریقایی-پرویی بود که هم‌زمان با فعالیت برای حقوق زنان، علیه فقر، گرسنگی و تروریسم نیز مبارزه می‌کرد. کار سازمان‌دهی او در ویالسالوادور آغاز شد که ابتدا یک شهرک حلبی‌نشین در حومه لیما بود اما با فعالیت‌های ساکنان شهرک، در نهایت برق، آب و سیستم فاضلاب آن تامین شد. مویانو می‌گوید: «من در ویالسالوادور چیزهای زیادی یاد گرفتم» او خاطرنشان کرد که این «نمونه ملموسی بود از این‌که چگونه مردم می‌توانند برای گرفتن حقوق مسلم خود از دولت، سازمان‌دهی کنند».<sup>۲</sup>

۱ - همان.

2 - *Sobre Las Dos Colinas*.

۳ - زندگینامه ماریا النامویانو: زندگی و مرگ یک فعال پرویی، پاتریشیا تیلور ادمیستن، Orange Grove Texts Plus، صص ۳۹-۴۰.



ماریا النا مویانو، رهبر مبارزات برای حقوق زنان در پرو (منبع)

مویانو پس از شروع حرفه معلمی به اعتصابی پیوست که خواستار دریافت حداقل حقوق بود و به عنوان نماینده ویا السالوادور در کمیته مرکزی اعتصاب انتخاب شد. اتحاد و هماهنگی کمیته تاثیر عمیقی بر او گذاشت و پس از این که مدیر یک باشگاه مادران شد، به نقش زنان و در عین حال نادیده‌نگاشتن آن‌ها پی برد. او در این باره می‌گوید با وجود این که آن‌ها بیرون از خانه کار می‌کردند، به دلیل این که زن بودند وظایف خانگی‌شان کم نمی‌شد. من هم فهمیدم که شوهر خودم چقدر مردسالار یا Macho است.<sup>۱</sup>

در سال ۱۹۷۹ یک کمیته سازمان‌دهی برای هماهنگ کردن فعالیت‌های زنان در زمینه آشپزخانه‌های محلی، کمیته‌های درخت‌کاری و تلاش برای حمایت از حقوق مردم محلی در سازمان‌های بشردوستانه در ویا السالوادور آغاز به کار کرد. چهار سال بعد، مویانو به تشکیل فدراسیون مردمی «زنان ویا السالوادور» (FEPOMUVES) کمک کرد و در اواخر دهه ۱۹۸۰ به مقام ریاست فدراسیون رسید. او با زنان دیگری نیز در زمینه سازمان‌دهی

دفاع از حقوق زنان، تشکیل تعاونی‌های خیاطی و برگزاری کارگاه‌های آموزشی و بهداشتی همکاری کرد.

یکی دیگر از ابتکارات کلیدی، برنامه «یک لیوان شیر» (Vaso de Leche) بود که هر روز یک لیوان شیر برای کودکان فراهم می‌کرد؛ چیزی که در کشور فقیری مانند پرو حیاتی بود. پس از اجرای برنامه و تلاش برای موفقیت بیش‌تر آن، فدراسیون از انتقال ریاست دولتی از شهر لیما به گروه زنان ویا السالوادور در سال ۱۹۸۷ حمایت کرد و پیروز شد. سیاستمداران به توانایی زنان در مدیریت برنامه شک داشتند، اما فدراسیون به سرعت ابتکارات جدیدی را اعمال کرد که کارایی و دسترسی را بهبود بخشید. طرح «یک لیوان شیر» نمونه‌ای از رویکرد فدراسیون به سازمان‌دهی اجتماعی بود؛ آن‌جا که می‌گوید: «ما ادعا می‌کنیم مردم می‌توانند یاد بگیرند که خودشان را اداره کنند، تا روزی برسد که بتوانند در سطح ملی حکومت کنند.»<sup>۱</sup>

فراتر از تلاش‌های اجتماعی، فدراسیون، سیاست کشور را نیز زیر نظر داشت تا برای مشکلات کلان کشوری نیز پاسخی داشته باشد. در مجموع، «این امکان برای یک زن فراهم شد که از محدوده خانه خود خارج شود و در یک فضای عمومی جدید به منظور رسیدگی به مسائل تغذیه، بقا، تضاد اجتماعی، مشکلات شخصی و مسائل جنسیتی مانند خشونت خانگی کار کند.»<sup>۲</sup>

### آماده برای جان‌دادن: مبارزه موینو در برابر «مسیر درخشان»

تلاش‌های موینو خیلی زود مخالفت‌های گروه «مسیر درخشان» را برانگیخت که معتقد بودند برنامه‌های ضد فقر مورد حمایت دولت موجب «کاهش نارضایتی‌ها از دولت و کاهش شور انقلابی در میان فقرا» شده است.<sup>۳</sup> در سال ۱۹۹۱، سندریستاس‌ها بمبی را در یک مرکز توزیع شیر کار گذاشتند و سپس تلاش کردند موینو را مقصر جلوه دهند و در عین حال او را به حمایت از ارتش و سرقت بودجه دولتی متهم کردند. او هر اتهامی را رد کرد و

۱ - همان، ص ۴۶.

۲ - همان، ص ۳۶.

۳ - همان، ص ۴۱.



گفت: «من هرگز نمی‌توانم آنچه که با داستان خودم ساختم را خراب کنم.»<sup>۱</sup>  
 مویانو سپس برای نشان‌دادن مخالفت عمومی با گروه «مسیر درخشان» فراخوانی داد و گفت: «ما باید با یک واکنش سازمان‌یافته و قوی متحد شویم. ... باید با دقت به این گروه تروریستی، اعلام کنیم که این سندریستاس‌ها هستند که مخالف مردم هستند. تا به حال، بسیاری گفته‌اند «آن‌ها همسفرانی هستند که برای مردم می‌جنگند»، اما دیگر نمی‌شود این را گفت. این اشتباه است. آن‌ها با مردم می‌جنگند.»<sup>۲</sup>

مویانو به عنوان یک مخالف صریح گروه «مسیر درخشان»، «تأمینده امید برای کشوری خسته از خشونت و خطری برای کسانی بود که طراح تروریسم بودند»<sup>۳</sup>. او و دیگر اعضای گروه‌های زنان، تظاهرات گسترده‌ای را علیه خشونت سندریستاس‌ها و برنامه ریاضت اقتصادی «فوجی شاک» دولت - که رنج فقیرترین پرویی‌ها را بدتر کرده بود - برگزار کردند. در پایان سال ۱۹۹۱، «لا ریپابلیکا» (La República)، یکی از روزنامه‌های برجسته پرو، مویانو را «شخصیت سال» نامید. مویانو علی‌رغم این که می‌دانست زندگی‌اش در خطر است، اظهار کرد: «ما از کسی نمی‌ترسیم و آماده‌ایم تا جان خود را فدا کنیم.»<sup>۴</sup>



لا ریپابلیکا، یکی از روزنامه‌های برجسته پرو، مویانو را شخصیت سال ۱۹۹۲ نامید (منبع)

۱ - همان، ص ۴۶.

۲ - همان، ص ۸۶.

۳ - همان، ص ۱۰.

۴ - همان، ص ۸۶.

مویانو در ۱۴ فوریه ۱۹۹۲، راهپیمایی زنان علیه خشونت را در ویا السالوادور رهبری کرد. راهپیمایی‌ای که شرکت‌کنندگان در آن پرچم‌های سفید نماد صلح را حمل می‌کردند. درست یک روز بعد، سندریستاس‌ها او را در یک رویداد اجتماعی به ضرب گلوله از پای درآوردند و به زندگی او در سن ۳۳ سالگی پایان دادند. آن‌ها سپس جسد او را مقابل چشمان پسرانش با دینامیت منفجر کردند.

با این حال، تیتز روز بعد روزنامه *لا ریپابلیکا* این بود: «به او شلیک می‌کنند، او را منفجر می‌کنند ... و هنوز قادر نیستند او را بکشند.<sup>۱</sup> در مراسم خاکسپاری او نزدیک به ۳۰۰ هزار پرویی در پشت تابوت او راهپیمایی کردند تا مخالفت علنی خود را با گروه «مسیر درخشان» نشان دهند. راه او ادامه یافت و زنان ویا السالوادور تا پایان سال، ۱۱۲ آشپزخانه اشتراکی را سازمان‌دهی کردند و روزانه به ۳۰ هزار نفر غذا دادند و ۵۰۷ کمیته شیر را مدیریت کردند که به حدود ۶۰ هزار کودک خدمات ارائه می‌کردند.<sup>۲</sup>

در پایان سال ۱۹۹۲ نه تنها رهبر سندریتاس‌ها دستگیر شد بلکه فعالیت تروریستی آن‌ها نیز به سرعت متوقف شد. به گفته زندگینامه‌نویس او، این موضوع تا حدی به کار مویانو و زنان فعال دنباله‌رو او نسبت داده می‌شود. او می‌گوید: «قتل ماریا النا و ترور سایر زنان شجاع احتمالاً و بالاخره کسانی را که در حاشیه مبارزه بودند، بیدار کرد و تکیه‌گاه سندریتاس‌ها را از آنان گرفت.»<sup>۳</sup>

در سال ۲۰۱۷، دولت پرو از مویانو با نشان لیاقت تجلیل کرد و وزارت فرهنگ به پاس دفاع شجاعانه او از حقوق بشر، رهبری جامعه و نمایش بارز مشارکت حیاتی زنان آفریقایی-پرویی، جایزه شخصیت شایسته فرهنگی را به او اعطا کرد.<sup>۴</sup>

1 - Cumanana VI - ENG, 2021, September, 2021.

۲ - همان.

۳ - پاتریشیا تیلور ادمیستن، همان، ص ۴۷.

۴ - به یاد ماریا النا مویانو: ۳۰ سال بعد.



خداحافظی دردناک ساکنان ویا السالوادور در مراسم تشییع بیکر ماریا النا مویانو (منبع)

### انکار عدالت؛ خشونت علیه زنان و سیستم قضایی پرو

علی‌رغم مقررات برابری در قانون اساسی پرو، زنان همچنان در معرض خشونت بدون مجازات قرار دارند. از هر ۱۰ زن پرویی، ۶ نفر به نوعی خشونت یا آزار جنسی را تجربه کرده است.<sup>۱</sup>

در واقع، خشونت مبتنی بر جنسیت سال‌به‌سال افزایش یافته است. ۱۳۷ مورد زن‌کشی در سال ۲۰۲۲ به همراه ۱۱ هزار و ۵۲۴ گزارش از زنان ناپدیدشده ثبت شده است. تنها بین ژانویه تا فوریه ۲۰۲۳، ۲۱ هزار و ۱۹۴ مورد خشونت علیه زنان و دختران گزارش شده که بی‌شک با توجه به این که کم‌تر از ۳۰ درصد از زنان چنین حوادثی را گزارش می‌کنند، میزان واقعی بیش‌تر از این است.<sup>۲</sup> این بی‌اعتمادی به سیستم قضایی منعکس‌کننده «دایره باطلی» است که یک زن پرویی آن را این‌گونه توصیف می‌کند:

۱ - دایره باطل: زن‌کشی در پرو «بحران» خشونت را آشکار می‌کند، نیل جیاردینو، الجزیره، ۲۴ آوریل ۲۰۲۳.

۲ - زنان در این هفته: افزایش خشونت مبتنی بر جنسیت در پرو، Council Foreign Relations (شورای روابط خارجی)، ۵ مه ۲۰۲۳.

«واکنش سهل‌انگارانه دولت، متأسفانه این پیام را ارسال می‌کند که در پرو می‌توانید بدون هیچ عواقبی به یک زن تجاوز کنید، سر به نیستش کنید یا او را بکشید.»<sup>۱</sup>

در سال ۱۹۹۳ قانون اساسی پرو «حق برابری در برابر قانون» را تضمین کرد و تبعیض بر اساس «محل تولد، نژاد، جنسیت، زبان، مذهب، عقیده، وضعیت اقتصادی یا هر دلیل دیگری» را ممنوع اعلام کرد. (ماده ۲، بخش ۲) در سال ۱۹۹۴، پرو معاهده «بلم دو پارا» (Belem Do Para Convention) را تصویب کرد که همه اشکال خشونت علیه زنان را مستوجب کیفر می‌داند. در سال ۲۰۱۷ نیز قانون ۳۰۳۶۴ سیستم‌های حمایتی را برای قربانیان خشونت علیه زنان راه‌اندازی کرد.

با این حال، این چارچوب‌های قانونی همواره اعمال یا اجرا نمی‌شوند. احکام بازدارنده علیه آزارگران خانگی اجرا نمی‌شوند، موارد آزار جسمی اغلب به عنوان جنایت به جای جرایم جنایی طبقه‌بندی می‌شوند و فسادهایی مانند رشوه‌خواری گسترده، قربانیان را از مراجعه به دولت برای اجرای عدالت باز می‌دارد. در یکی از پرونده‌های سال ۲۰۲۰ که مربوط به تجاوز جنسی به یک دختر ۱۲ ساله بود، پس از گزارش جنایت، کارکنان بخش درمان، بسته بهداشتی اضطراری را - که طبق قانون پرو قربانیان تجاوز باید دریافت کنند - به قربانی ندادند و در نتیجه، او بعداً متوجه شد که باردار است. با وجود این که دو مرد در این پرونده متهم شدند، بستگان آن‌ها با ارائه شواهدی قاضی را مجاب کردند که هر دو را آزاد کند و فقط محدودیت‌هایی در رفت‌وآمدشان اعمال شد. به طور خلاصه، یک محقق می‌گوید: «می‌توان خشونت را گزارش کرد، اما هیچ اتفاقی نمی‌افتد.»<sup>۲</sup>

به طور مشابه، دولت پیشرفت کمی در دستیابی به عدالت در مورد جنایاتی داشته است که در جریان درگیری‌های مسلحانه با گروه «مسیر درخشان» اتفاق افتاد؛ از جمله کشتارهای غیرعادی، ناپدیدشدن‌ها، شکنجه و تجاوز جنسی. تخمین زده می‌شود برای ۷۰ هزار نفری که توسط گروه «مسیر درخشان»، گروه‌های مسلح و مقامات دولتی کشته شدند، دولت فقط ۴۶ حکم محکومیت را در ۸۸ مورد صادر کرده است.<sup>۳</sup>

۱ - نیل جیاردینو، همان.

۲ - زنان پرو از «همه‌گیری سایه‌ای» رنج می‌برند، ماریا گودوی، NPR، سپتامبر ۲۰۲۰.

۳ - پرو، دیده‌بان حقوق بشر، ژانویه ۲۰۲۱.

مجازات‌های قانونی برای خشونت علیه زنان نیز به‌ندرت اجرا می‌شود. «موسسه ملی آمار و انفورماتیک» گزارش داد که بین سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۲۰، تعداد مجازات‌های زندان صادرشده برای زن‌کشی از ۱۸۲ به ۶۰۴ مورد افزایش یافته است. با این حال، ۴۳.۶ درصد از زندانیان عملاً به جرمی محکوم نشده‌اند؛ امری که عملاً موجب آزادی آن‌ها و ارتکاب مجدد جرایم می‌شود.<sup>۱</sup> علاوه بر این، بر اساس گزارش «موسسه ملی زندان‌ها»، تا سال ۲۰۱۸، ۴۶ درصد از ۲۱۴ قاتل زنان، محکوم به ۳ تا ۵ سال حبس شدند که کم‌تر از حداکثر مجازات قانونی بود؛ البته قانون ۳۰۸۱۹ بعداً حداقل مجازات را به ۲۰ تا ۳۰ سال تغییر داد.<sup>۲</sup>

این فرهنگ معافیت از مجازات، ریشه در برترپنداری مرد یا ابرمردسالاری دارد. همان‌طور که یکی از فعالان می‌گوید: «این رویکردها در جامعه پرو شایع و گسترده است و شامل مقامات دولتی که وظیفه اجرای قانون را دارند نیز می‌شود.»<sup>۳</sup> در نتیجه، وقتی زنان به دنبال عدالت هستند، اغلب با سرزنش و تبعیض مواجه می‌شوند. مثلاً در سال ۲۰۲۰، دادگاهی در پرو مردی را از تجاوز به عنف تبرئه کرد، زیرا متهم او لباس زیر قرمزنگی پوشیده بود که قاضی ادعا کرد «این تصور را ایجاد می‌کند که او به رابطه جنسی با متهم تمایل داشته است». در چنین شرایطی، از بین بردن باورهای مردسالارانه پیش‌نیاز تغییر واقعی است.<sup>۴</sup>

### سازمان‌دهی فمینیستی، چالش‌ها و اصلاحات جدید

طی دهه‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰، گروه‌های فمینیستی در پرو تکثیر شدند؛ از «جنبش برای ارتقای زن» و گروه کاری «فلورا تریستان» (Flora Tristán) گرفته تا «جنبش آزادی زنان پرو». آن‌ها بر بسیج زنان، گسترش آگاهی از هدف‌شان از طریق رسانه‌ها، بهداشت باروری و آموزش خانواده تمرکز کردند. این کارها راه را برای تصویب ماده ۱۱ قانون آموزش

۱ - پرو: [El 43% de presos por feminicidio no tiene condena](#). اندیسون رومان. Civalú Piura.

۳۱ ژانویه ۲۰۲۲.

2 - [Los deudos del feminicidio: sin justicia no hay duelo](#), Ojo Público, July 12, 2020.

۳ - خشونت علیه زنان در پرو: معافیت از مجازات و بی‌عدالتی، ۹. KCL Pro Bono Society فوریه ۲۰۲۱.

۴ - همان.

همگانی در سال ۱۹۷۲ هموار کرد و منجر به تشکیل کمیته‌ای شد که بر تدوین و اجرای برنامه‌های درسی بهبود یافته‌ای که مسائل خانوادگی و جنسی را در مدارس پوشش می‌داد و منعکس‌کننده مشارکت‌ها و دیدگاه‌های زنان بود، نظارت داشت. کار برای ادغام نیازهای زنان در اصلاحات آموزشی احتمالاً بر طرح دولت نظامی اینکا (Inca Plan) در سال ۱۹۷۴ نیز تأثیر گذاشته بود که در فصلی به موضوع زنان و نابرابری جنسیتی پرداخته و خواستار اصلاحات شده بود.

زنان پرو در دهه ۱۹۸۰ همچنان تلاش‌های خود را ادامه دادند و در نشست‌های ملی و جهانی مانند کنفرانس جهانی ۱۹۸۵ برای بررسی و ارزیابی دستاوردهای «دهه سازمان ملل برای زنان» و «نشست‌های دوسالانه فمینیست‌های آمریکای لاتین و کارائیب»<sup>۱</sup> شرکت می‌کردند. به دنبال بحث عمومی درباره مشارکت زنان در کنگره و دفتر بازرسی ملی، که برای نظارت بر حقوق مدنی و حقوق بشر ایجاد شد، در سال ۱۹۹۶ دولت، وزارت «زنان و توسعه انسانی» را تاسیس کرد (از سال ۲۰۱۲ به عنوان وزارت «زنان و جمعیت‌های آسیب‌پذیر» شناخته می‌شود).<sup>۲</sup>

امروز مبارزه برای برابری همچنان ادامه دارد. «دموس» (DEMUS)، یک سازمان فمینیستی که در سال ۱۹۸۷ راه‌اندازی شد، پیروزی‌های قانونی قابل توجهی کسب کرده است. به عنوان مثال، در سال ۲۰۱۱ دادگاه عالی پرو اقدامی را تصویب کرد که به صراحت نیاز به گنجانیدن معیار جنسیتی در روند قضایی را به رسمیت شناخت تا در ارزیابی شواهد در پرونده‌های جنایات جنسی از تبعیض جلوگیری شود.<sup>۳</sup> در همان سال، قانون ۲۹۸۱۹ در ماده ۱۰۷، زن‌کشی را جرم دانست.<sup>۴</sup> در سال ۲۰۱۵، پرو اولین کشور در آمریکای لاتین بود که با تصویب قانون ۳۰۳۱۴ آزار جنسی را مستوجب کیفر قانونی دانست.<sup>۵</sup> در آن سال، فرمان قانونی ۱۴۲۸ نیز به منظور رسیدگی به موارد ناپدیدشدگی قهری صادر شد.<sup>۶</sup>

1 - The biannual Latin American and Caribbean Feminist Encuentros.

2 - 25 años de Feminismo en el Perú, Flora Tristán, Sep 2004.

3 - Sobre DEMUS: Nuestros logros, DEMUS, August 2017.

۴ - نرمانس لگالس: قانون ۲۹۸۱۹، ۲۷، El Peruano، دسامبر ۲۰۱۱.

۵ - خشونت و تبعیض علیه زنان و دختران، کمیسیون بین‌آمریکایی حقوق بشر، ۲۰۱۹.

6 - Decreto legislativo 1428, El Peruano, JUN 2023.

اطلاعات نادرست رسانه‌ای و فرهنگ مذهبی محافظه‌کارانه منجر به جو خصمانه و سطح پایین حمایت از فمینیست‌ها و مدافعان حقوق بشر در پرو می‌شود. گروه‌های راست‌گرا و مذهبی، فمینیسم را با «ایدئولوژی جنسیتی» مرتبط می‌دانند؛ مفهومی به‌شدت تقبیح‌شده که موجب بی‌اعتمادی زیاد نسبت به تلاش‌ها برای گسترش حقوق زنان شده است.<sup>۱</sup> در نتیجه این عوامل، مدافعان حقوق بشر پرو با خشونت، تهدیدات جانی و حتی قتل مواجه می‌شوند. به گزارش گلوبال ویتنس، پرو یکی از سه کشور مرگبار آمریکای جنوبی برای مدافعان حقوق بشر است.<sup>۲</sup>

## فرجام

با تکیه بر نتایج مبارزات دهه‌های گذشته، انعطاف‌پذیری و شجاعت زنان پرو منجر به اتخاذ اصلاحات حقوقی پیشگام در حمایت از حقوق زنان شده است. این کار بدون میراث فمینیست‌ها و نسل پیشین مدافعان حقوق بشر مانند ماریا النا مویانو ممکن نبود؛ زنی بی‌باک که هم علیه دولت به پا خاست و هم علیه گروه «مسیر درخشان» مبارزه کرد و الگویی برای همگان است. او همراه با سازمان‌هایی مانند گروه کاری «فلورا تریستان» و «جنبش آزادی زنان پرو» راه را برای نسل‌های آینده - که امروز به مبارزه برای حقوق زنان ادامه می‌دهند - هموار کرد.

1- Cinco retos del feminismo peruano para amplificar su mensaje, La Vanguardia, March 8, 2019.

۲ - حقوق بشر در پرو ۲۰۲۲، عفو بین‌الملل.



Maria Elena Moyano speaking during a demonstration against the Shining Road Armed Assault on February 14, 1992 (photo)

## **Maria Elena Moyano** and Her Fight for Women's Rights in Peru



آموزشکده آنلاین  
برای جامعه مدنی ایران  
توانا  
e-collaborative  
for civic education



## Introduction

For decades, Peruvian women have fought to win justice and protect their rights in a highly discriminatory context. The nadir of human rights in Peru took place between the 1980s and 1990s, as a brutal armed conflict between the Shining Path guerrilla group and the government wreaked havoc on ordinary Peruvians' lives. Women, particularly those from indigenous and marginalized communities, were subjected to rape by military forces and murder by guerillas, then denied justice. Many women gathered together to organize and speak out; Maria Elena Moyano was one. As president of the women's federation of Villa El Salvador, she worked to empower women and spoke out against violence, offering a model of leadership that inspired people across Peru. Despite her 1992 assassination by Shining Path, she remains a symbol of courage for Peruvian women who continue the struggle for their rights. Despite continuing challenges, these women have won key legal victories as they work to increase women's participation in society, protect each other against violence, and secure justice.

## Years of Terror: Shining Path's Guerrilla War

During the 1980s and 1990s, the Maoist guerrilla movement Shining Path (Sendero Luminoso) waged a bloody campaign against the Peruvian state that turned southern and central Peru into a wasteland, leaving 30,000 dead and 600,000 families homeless.<sup>1</sup> Founded in 1970 by philosophy professor Abimael Guzman, the group launched an armed insurgency a decade later, during the first democratic elections since the end of Peru's military dictatorship. The Senderistas (members of Shining Path) sought support from Peru's indigenous peasants by claiming they would "destroy the government of the rich

---

1 - [The Shining Path: A History of the Millenarian War in Peru](#), Kenneth Maxwell, Foreign Affairs, January 28, 2009.

and make a government for the poor.”<sup>1</sup> However, it was the poor and indigenous who would suffer most during the chaos that ensued.

Celebrating violence as a “universal law,” essential to “overthrow an old order to create a new one,” Shining Path massacred entire villages, assassinated rural politicians, bombed markets, theaters and restaurants, plunged cities into blackouts, and disrupted food and water supplies.<sup>2</sup> Peruvians were left in terror for years, brutalized not only by Shining Path but also by the state: “Instead of defending us, the military would kill us too. They would jail us, disappear us, rape us.”<sup>3</sup> Meanwhile, the state blamed Shining Path: “The politicians insisted that only the insurgents committed human rights abuses, denying any state responsibility.”<sup>4</sup>

---

1 - [Review: A Jagged Scrap of History](#), by Rachel Nolan, Rachel Nolan, Harper’s Magazine. May 12, 2020.

2 - [Abimael Guzman, Leader of Peru’s Shining Path Terrorist Group, Dies at 86](#), Matt Schudel, Washington Post, September 12, 2021.

3 - [Abimael Guzman, Shining Path’s Leader, Died a Year Ago. The Terror He Unleashed on Peru Lives On](#), Dan Collyns, The Guardian, September 12, 2022.

4 - [La Coordinadora Nacional de Derechos Humanos del Perú](#), Coletta Youngers and Susan C. Peacock, WOLA, October 2002.



**Abimael Guzmán, founder of the Shining Path movement (photo)**

Shining Path financed its campaign of terror by levying taxes on peasant growers of the coca plant, which is processed into cocaine; in return, Senderistas would provide fair prices for their crops and protect them from narco-trafficking violence.<sup>1</sup> As Shining Path used these funds to throw Peru into turmoil, the stage was set for Alberto Fujimori's 1990 election to the presidency. As an outsider, his surprise victory was driven in large part by dissatisfaction with the white ruling elite and the political establishment that had failed to avert the crisis gripping Peru.

Two years later, Fujimori dissolved the congress and courts and dismantled Peru's legal system, claiming that they had impeded his efforts to crush Shining Path and fight drug trafficking. He assumed full legislative and judicial powers, ushering in an autocracy that would last until he fell from power in 2000 due to corruption charges.

---

1 - [Shining Path, Tupac Amaru \(Peru, Leftists\)](#), Kathryn Gregory, Council on Foreign Relations, August 27, 2009.

Throughout the 1990s, security forces waged a systematic campaign of repression, targeting not only Shining Path but also anyone thought to be sympathetic to them, as well as trade unionists, political dissidents, and human rights activists. “We lived those 10 years [of Fujimori’s presidency] in terror,” says one Peruvian. “If you were against the government, you were a terrorist.”<sup>1</sup> State forces committed human rights violations – forced disappearances, killings, rape, and torture – with impunity.<sup>2</sup> In September 1992, Peruvian police captured Guzman, who spent the rest of his life in prison for his role as leader of Shining Path.<sup>3</sup> In his absence, the movement soon fell apart, leaving only small, weak splinter groups.<sup>4</sup>

At the conflict’s end, Peru’s truth and reconciliation commission estimated that of the 70,000 killed, Shining Path was responsible for 54 percent of the death toll, with the government responsible for 37 percent. It was the bloodiest war in Peru since the Spanish conquest in the 17th century, and indigenous Peruvians bore the brunt of it; of the disappeared and dead, 75 percent did not speak Spanish as their first language.<sup>5</sup>

Women were disproportionately subjected to sexual violence. Security forces used rape to punish women they saw as opponents of the state, including university students, teachers, union leaders, and community organizers, and they especially targeted poor, working-class, and indigenous or mixed-race (mestiza) women.<sup>6</sup> Rapists

---

1 - *Act of Treason’: Fujimori Pardon Reopens Wounds for Victims of Peru’s State Terror*, Dan Collins, *The Guardian*, January 5, 2018.

2 - *Peru/Chile: Serious human rights violations during the presidency of Alberto Fujimori (1990-2000)*, Amnesty International, December 2005.

3- Kathryn Gregory, *Ibid.*

4- Matt Schudel, *Ibid.*

5- Rachel Nolan, *Ibid.*

6 - *Wartime Sexual Violence in Guatemala and Peru*, Michele L. Leiby, *International Studies Quarterly*, Volume 53, Issue 2, June 2009, Pages 445–468.

within the military not only escaped punishment, they were actively protected and even promoted.<sup>1</sup> One Defense Ministry official not only excused this (“These boys are far away from their families and suffer a great deal of tension because of the nature of combat”), he also claimed that many women who reported rape were “subversives” attempting to damage the military’s image.<sup>2</sup>

Although rape by Senderistas was much less common, Shining Path frequently threatened and murdered female activists, partly to terrorize their communities into submitting to SP demands and partly as retribution for women’s rights activism. The Senderistas rejected human rights in general as “bourgeois, reactionary, counterrevolutionary rights...a weapon of revisionists and imperialists, principally Yankee imperialists,” and the group accused women’s rights activists of “serv[ing] as an instrument of oppression and retardation of women with the goal of leading them from the path of the people’s war.”<sup>3</sup>

### **Maria Elena Moyano: Her Fight for Women’s Rights**

Maria Elena Moyano, known as “Madre Coraje” (mother courage), was an Afro-Peruvian community organizer who fought against poverty, hunger, and terrorism, while working for women’s rights. Her organizing work began in Villa El Salvador, which was originally a shanty town on the outskirts of Lima but, through the work of its inhabitants, ultimately was supplied with electricity, water, and a sewage system. “I learned so much in Villa El Salvador,” Moyano recalled, noting that it was “a concrete example of how a people can organize to secure certain rights from the state.”<sup>4</sup>

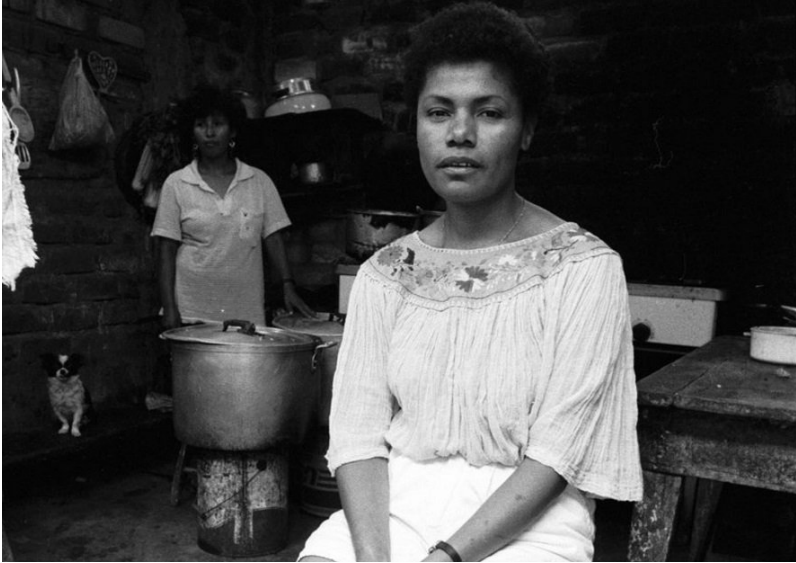
---

1 - [Untold Terror: Violence Against Women in Peru’s Armed Conflict](#), Human Rights Watch, December 1992.

2 - Ibid.

3 - [Sobre Las Dos Colinas](#).

4 - [The Autobiography of Maria Elena Moyano: The Life and Death of a Peruvian Activist](#), Patricia Taylor Edmisten, 2009, Orange Grove Texts Plus, Pages 39-40.



**Maria Elena Moiano, leader of the struggle for women's rights in Peru (photo)**

After beginning a career as a teacher, Moyano joined a strike calling for a minimum salary; she was elected to the Central Strike Committee as Villa El Salvador's representative. The committee's unity and coordination made a deep impression on her; likewise, after becoming director of a mothers' club, she "became conscious of women's roles and of their marginalization. Even though they worked outside the home," she said, "because they were women, their household duties didn't diminish. I understood, too, just how macho my own husband was."<sup>1</sup>

In 1979, an organizing committee began to coordinate women's activities in Villa El Salvador, encompassing community kitchens, committees that planted trees, and efforts to advocate for locals' rights to philanthropic organizations. Four years later, Moyano helped to form the Popular Federation of Women of Villa El Salvador

---

1 - Ibid, Pages 85-86.

(FEPOMUVES), which she would ultimately lead as president in the late 1980s. She worked with other women to organize in defense of women's rights, form sewing cooperatives, and hold health and education workshops.

Another key initiative was the Vaso de Leche program, which provided children with a glass of milk each day, something vital in a country as poor as Peru. After implementing the program and working to make it more successful, the federation successfully advocated for its leadership to be transferred from Lima's city government to FEPOMUVES community groups in 1987. Politicians doubted the women's abilities to manage the program's administration, but the federation quickly implemented new initiatives that improved efficiency and reach. Vaso de Leche was an exemplar of the federation's approach to community organizing: "We contend that people can learn to govern themselves...so that one day they will be capable of governing at the national level."<sup>1</sup>

Beyond these community efforts, the federation also monitored the country's politics in order to respond to national-level issues. Altogether, this work "made it possible for a woman to leave the confines of her home to work in a new, public space" in order to address "issues of nutrition, survival, social conflict, personal problems, and gender issues, such as domestic violence."<sup>2</sup>

### **"Prepared to Give Our Lives": Moyano's Struggle Against Shining Path**

Moyano's efforts soon attracted opposition from Shining Path, which believed state-supported anti-poverty programs "diminished grievances against the government and...lessen[ed] revolutionary fervor

---

1 - Ibid, P. 46.

2 - Ibid, P. 38.

among the poor.”<sup>1</sup> In 1991, Senderistas planted a bomb in a Vaso de Leche milk distribution center, then attempted to pin the blame on Moyano while also accusing her of aiding the military and stealing government funds. She rebutted every charge, declaring, “I could never destroy what I have built with my own hands.”<sup>2</sup>

Moyano then called for a popular show of opposition to Shining Path, saying, “we must unite with an organized and strong response... We must very carefully state, to this terrorist group, that it is the Senderistas who oppose the people. Until now, many...have said, ‘Yes, they are compañeros who fight for the people.’ Not any longer. False. They fight against the people.”<sup>3</sup>



La Republica, one of Peru’s leading newspapers, named Moyano Person of the Year 1992 (photo)

As an outspoken opponent of Shining Path, Moyano “represented hope to a country tired of violence and a danger to those who plotted terrorism.”<sup>4</sup> She and fellow members of women’s groups held mass

1 - Ibid, P. 41.

2 - Ibid, P. 46.

3 - Ibid, P. 86.

4 - Ibid, P. 10.



demonstrations against both the Senderistas' violence and the government's "Fujishock" economic austerity program which worsened the suffering of the poorest Peruvians. At the end of 1991, La República, one of Peru's leading newspapers, named Moyano "personality of the year." Despite knowing that her life was in danger, Moyano declared, "We are not afraid of anyone, and we're prepared to give our lives."<sup>1</sup>

On February 14, 1992, she led a women's march against violence in Villa El Salvador, where participants carried white banners symbolizing peace. The very next day, Senderistas gunned her down at a community event, ending her life at just 33 years old. They then dynamited her body in front of her young sons.

Still, La República's headline the next day said, "They will shoot her, they will dynamite her...and they won't be able to kill her!"<sup>2</sup> At her burial, nearly 300,000 Peruvians marched behind her coffin in a public show of opposition to Shining Path. Her work went on; by the end of the year, FEPOMUVES had organized 112 community kitchens, fed 30,000 people daily, and managed 507 milk committees that had served about 60,000 children.<sup>3</sup>

Not only that, by the end of 1992, the Senderistas' leader had been captured, and their terrorist activity swiftly dropped off. According to her biographer, this was likely attributable in part to the work of Moyano and her fellow women activists: "María Elena's murder and the assassinations of other brave women might have finally awakened those who had been on the periphery of the struggle, leaving Sendero without a foothold."<sup>4</sup>

In 2017, the Peruvian government honored her with the Order of

---

1 - Ibid, P. 86.

2 - [Cumanana VI - ENG](#), September 2, 2021.

3 - Ibid.

4 - Patricia Taylor Edmisten, P. 47.

Merit, and the Ministry of Culture granted her the Meritorious Personality of Culture award in recognition of her brave defense of human rights, her community leadership, and her exemplary demonstration of Afro-Peruvian women’s vital contributions to Peru.”<sup>1</sup>



Painful farewell to Villa El Salvadoran residents at Maria Elena Moiano’s funeral (photo)

## Justice Denied: Violence Against Women and the Peruvian Legal System

Despite provisions for equality under the Peruvian constitution, women continue to be subjected to violence with impunity. Six out of 10 Peruvian women have experienced some form of violence or sexual abuse.<sup>2</sup> In fact, gender-based violence has increased year over year; 137 femicides were recorded in 2022, along with 11,524 reports of missing women. Between January and February 2023 alone, 21, 194 cases of violence against women and girls were reported – undoubt-

1 - [Remembering María Elena Moyano: 30 Years Later](#), NACLA.

2 - [Vicious Circle’: Femicides in Peru Reveal ‘Crisis’ of Violence](#), Neil Giardino, Al Jazeera, April 24, 2023.

edly an undercount, given that under 30 percent of women report such incidents.<sup>1</sup> This distrust of the justice system reflects the “vicious circle” one Peruvian woman describes: “a negligent state response sends an unfortunate message that in Peru you can rape, disappear or kill a woman without consequence.”<sup>2</sup>

Peru’s 1993 constitution guarantees “the right to equality before the law,” prohibiting discrimination based on “origin, race, sex, language, religion, opinion, economic situation or any other reason” (article 2, section 2). In 1994, Peru ratified the Belem Do Para Convention criminalizing all forms of violence against women. In 2017, Law 30364 set up support systems for victims of violence against women.

However, these legal frameworks are not consistently enforced or implemented. Restraining orders against domestic abusers are not enforced; cases of physical abuse are often classified as misdemeanors rather than criminal offenses; and corruption, including widespread bribery, deters victims from turning to the government for justice. In one 2020 case involving the rape of a 12-year-old girl, after the crime was reported, health care workers failed to give her the emergency health kit that rape victims ought to receive under Peruvian law; as a result, she later discovered she was pregnant. Although two men were charged, their relatives provided alibis and a judge let both go free, albeit with some restrictions on their movement. In short, one researcher says, “one can report violence, but nothing will happen.”<sup>3</sup>

Similarly, the state has made little progress in achieving justice for the abuses committed during the armed conflict with Shining Path, including extrajudicial killings, disappearances, torture, and rape. With 70,000 people estimated to have been killed by SP, armed

---

1 - [Women This Week: Gender Based-Violence Escalating in Peru](#), Council on Foreign Relations, May 5, 2023.

2- Neil Giardino.

3 - [The Women Of Peru Are Suffering From A ‘Shadow Pandemic](#), Maria Godoy, NPR, September 10, 2020.

groups, and state officials, the government has only issued 46 convictions in 88 cases.<sup>1</sup>

Legal penalties for violence against women are rarely enforced. The National Institute of Statistics and Informatics reported that between 2015 and 2020, the number of imprisonments for femicides increased from 182 to 604. However, 43.6% of inmates were not actually convicted of a crime, enabling their release and subsequent re-offenses.<sup>2</sup> Moreover, according to the National Penitentiary Institute, as of 2018, 46% of 214 convicted killers of women were serving sentences of 3 to 15 years, below the legal maximum; Law 30819 later changed the minimum sentence to 20 to 30 years.<sup>3</sup>

This culture of impunity is rooted in patriarchy and “machismo” or hypermasculinity; as one activist says, “these attitudes pervade Peruvian society, including government officials tasked with applying the law.”<sup>4</sup> As a result, when women seek justice, they often encounter blame and discrimination. In 2020, for instance, a Peruvian court acquitted a man of rape because his accuser had been wearing red underwear, which the judge claimed “gives the impression that she was predisposed to have sexual relations with the accused.”<sup>5</sup> In such a context, dismantling patriarchal beliefs is a prerequisite for true change.

## **Feminist Organizing, Challenges, and New Reforms**

Between the 1960s and 1970s, feminist groups proliferated in Peru,

---

1 - Peru, [Events of 2020](#), Human Rights Watch, January 2021.

2 - Perú: [El 43% de presos por feminicidio no tiene condena](#), Edenilson Román, Cutivalú Piura, January 31, 2022.

3 - [Los deudos del feminicidio: sin Justicia no hay duelo](#), Ojo Público, July 12, 2020.

4 - [Violence against Women in Peru: Impunity and Injustice](#), KCL Pro Bono Society, February 9, 2021.

5 - Ibid.

from the Movement for the Promotion of Woman and the Flora Tristán Working Group to Action for the Liberation of Peruvian Women. They focused on mobilizing women, spreading awareness of their cause through the media, reproductive health, and family education. Their work helped pave the way to the 1972 adoption of article 11 of the General Law of Education; this led to the formation of a committee that oversaw the development and implementation of improved curricula covering family matters and sexuality in schools, reflecting women's contributions and perspectives. The work to integrate women's needs into education reform likely influenced the military government's 1974 Inca Plan, which included a chapter on women addressing gender inequality and calling for reform.

Peruvian women continued their efforts in the 1980s, when they participated in national and global meetings such as the 1985 World Conference to Review and Appraise the Achievements of the United Nations Decade for Women and the biannual Latin American and Caribbean Feminist Encuentros. Following public debate on women's participation in Congress and the national ombudsman's office created to oversee civil and human rights, in 1996 the government founded the Ministry of Women and Human Development (known as the Ministry of Women and Vulnerable Populations as of 2012).<sup>1</sup>

Today, the fight for equality continues. DEMUS, a feminist organization launched in 1987, has achieved a number of legal victories. In 2011, for instance, Peru's Supreme Court approved a measure explicitly recognizing the need to incorporate a gender lens in the judicial process to prevent discrimination when evaluating evidence in sex crime cases.<sup>2</sup> That same year, Law 29819, article 107, made femicides a felony.<sup>3</sup> In 2015, Peru became the first country in Latin America to

---

1 - 25 años de Feminismo en el Perú, Flora Tristán, Sep 2004.

2 - Sobre DEMUS: Nuestros logros, DEMUS.

3 - Normas Legales: Law 29819, El Peruano, 27 December 2011.

criminalize sexual harassment with the passage of Law 30314.<sup>1</sup> That year, legislative decree 1428 was issued in order to address forced disappearances.<sup>2</sup>

Media misinformation and a conservative, religious culture contribute to a hostile climate and low levels of support for Peru's feminists and human rights defenders. Right-wing and religious groups have associated feminism with "gender ideology," a highly stigmatized concept that has led to broad distrust of efforts to expand women's rights.<sup>3</sup> As a result of these factors, Peruvian human rights defenders face violence, threats on their life, and even murder. According to Global Witness, Peru is one of South America's top 3 most lethal countries for human rights defenders.<sup>4</sup>

## Conclusion

With decades of struggle behind them, Peruvian women's resilience and courage has led to the adoption of groundbreaking legal reforms in support of women's rights. This would not have been possible without the legacy of previous feminists and human rights defenders, like Maria Elena Moyano. A fearless woman who fought against both the state and Shining Path, she serves as an example to all. Along with organizations like the Flora Tristán Working Group and Action for the Liberation of Peruvian Women, she paved the way for future generations who are continuing the fight for women's rights today.

---

1 - [Violence and Discrimination against Women and Girls](#), Inter-American Commission on Human Rights, 2019.

2 - [Decreto legislativo 1428](#), El Peruano.

3 - [Cinco retos del feminismo peruano para amplificar su mensaje](#), La Vanguardia, March 8, 2019.

4 - [Human Rights in Peru](#), Amnesty International.

